

Krāsainās pasakas

(pēc Imanta Ziedoņa)

Metodiskais materiāls

izrunas korekcijai, dzirdes uztveres un
lasītprasmes attīstīšanai

5. – 9. klasei

Maiga Paegle

Ievads.

Metodiskais materiāls paredzēts **lasītprasmes pilnveidošanai, skaņu izrunas korekcijai un dzirdes uztveres attīstīšanai** no 5. – 9. klasei.

Lasītprasme ir svarīga mācību procesa sastāvdaļa. Lasītprasmes attīstīšana, pilnveidošana ir viena no skolas prioritātēm.

Lasīšanas kompetences galvenie aspekti:

- 1) **informācijas iegūšana** - vispārēja teksta izpratne un orientēšanās teksta saturā, informācijas atrašana,
- 2) **integrēšana un interpretēšana** - teksta satura paplašināšana, problēmu izvirzīšana, argumentēšana, salīdzināšana, secināšana,
- 3) **reflektēšana un izvērtēšana** - uzdevumi saistīti ar zināšanām, idejām un vērtībām ārpus teksta. Lasītājs veido spriedumu par tekstu un saista izlasīto ar savu pieredzi. Lasītājs saprot, kas tekstā pateikts tieši, kas netieši.

Ievērojot dzirdes traucējuma korekcijas un kompensācijas iespējas, metodiskais materiāls palīdzēs attīstīt prasmes kontrolēt savu runu:

- 1) skaņu izrunu vārdos,
- 2) atbilstošu intonāciju teikumos,
- 3) vārdu uzsvaru, runas plūdumu un ritmu.

Viens no galvenajiem darba veidiem dzirdes uztveres attīstīšanā individuālajās nodarbībās ir **darbs ar tekstu**. Skolēni mācās saklausīt un uztvert:

- 1) no teksta atsevišķus vārdus, vārdu savienojumus, teikumus,
- 2) atbildēt uz jautājumiem par saturu,

- 3) atkārot (stāstīt) atsevišķas teksta daļas vai visu tekstu,
- 4) pateikt teksta galveno domu.

Dzirdes uztveres attīstīšanas darba individuālajā procesā jāpievērš uzmanība bērna dzirdes traucējuma specifiskajām īpatnībām. Metodisko materiālu var variēt, izmantojot sekojošos darba paņēmienus:

- 1) runas (teksta) materiāla apjoms tiek pielāgots atbilstoši bērna spējām,
- 2) materiāla struktūra pakāpeniski kļūst sarežģītāka,
- 3) vienā nodarbībā tiek pielietots dažādas materiāla sarežģītības pakāpes (vārdi, vārdu savienojumi, teikumi, teksta daļas, teksti).

Skolotājs veido valodas situācijas, kurās skolēnam rodas vēlēšanās izteikties, runāt.

Baltā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "b" izrunai!

Vakar uzkrita pirmais sniegš. Nu viss ir **balts**. Tik **balts**, ka nekā nevar atšķirt. **Baltā** visticā izdēja **baltu** olu un pazaudēja to sniegā. **Baltais** gailis dziedāja **baltu** dziesmu, tā ieskrēja pažobelē, piesala tur un palika karājoties kā **balta** lāsteka. **Baltajai** vāverei piedzima **balti** vāverēni, ielēca baltajos koku zaros, un vāvere nevar vairs tos atrast. Visi koki — **balti**, eju pa mežu, nevaru saprast, kur koks, kur **baltā** diena.

Dūmi no skursteņiem kāpj **balti**, un tintes pudelē tinte kļuvusi **balta** — nezinu, vai jūs redzēsiet, kas te uzrakstīts. Ēdam tikai **baltu** maizi un dzeram **baltu** kafiju. Šorīt tīrīju zābakus — zābaksmērs arī **balts**.

Gauja **balta** — iemetu spiningu, izvilku **baltu** līdaku, uzšķērdu līdaku — vēderā tai **balts** pīlēns (norijusi rīļa), iespraudu pīlēnam astē šito zīmīti, palaidu, lai lido.

Kad izdēs zelta oliņu, tad man atrakstiet!

Mana adrese: **BALTAIS KURMIS JŪRMALĀ**

P. S. Varat arī to visu uzzīmēt, tikai — ar **baltu** krāsu, bez nevienas melnas svītriņas.

Uzdevumi.

1. Kas var būt baltā krāsā? Izdomā un nosauc 10 lietas!

2. Nosauc vārdu savienojumus ar pareizām galotnēm!

balt __ pienam

balt __ bērzi

balt __ kleita

balt __ vistām

balt __ palagos

balt __ somā

balt __ gulbi

balt __ krāsā

balt __ mākoņus

3. Ievieto pareizas galotnes!

1. No rīta es pieleju ..... (balts piens - vsk. A.)
pie kafijas.

2. Lieldienās cilvēki meklē ..... (balta ola -
dsk.A.), kuras izdēja ..... (balta vista - dsk. N.).

3. Māsa nopirka veikalā ..... (balta kurpe - dsk. A.), ...
(balta kleita - vsk.A.) un ielika ..... (balta soma - vsk.L.).

4. Mazais zēns ..... (balti mākoņi - dsk. L.) debesīs saskatīja
dažādu dzīvnieku tēlus.

5. .... (balts bērzs - dsk. L.) sēdēja žagata ar .....
(balts papīrs - vsk. I.) knābī.

4. Paskaidro vārdu savienojumu nozīmi! Vai tiem ir tieša vai pārnesta
nozīme? Iesaisti tos teikumos!

balta diena, balta krūze, balts gulbis, balta dvēsele, baltas domas

Brūnā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "b" izrunai!

Es viņu redzēju. Viņš ielēca pannā, maziņš un **brūns**, lēkāja pa kartupeļu **brūnajām** šķēlītēm un sauca: "**Brūns! Brūns! Brūns!**" Kad es uzkaisīju kartupeļiem pannā piparus, viņš nošķaudījās un pazuda.

Daži, kas viņu arī redzējuši, saka to pašu: tas esot mazs, **brūns** vīriņš, viņš esot visur, kur kaut kas gatavojas, viņš kliedzot: "**Brūns! Brūns! Brūns!**" — un viss kļūstot **brūns** un gatavs.

Redzot viņu tikai retais — vajagot lielu pacietību. Bet man gribējās atkal viņu redzēt. Kur? Kur? Tur, kur **brūns**. Bet kur ir **brūns**? Domāju, noķeršu viņu pie baravikām.

Zināju, ka baravikas no zemes izlien baltas un tikai tad — nez kā — kļūst **brūnas**. Tur jābūt **brūnajam** vīriņam. No rīta mazā gaismiņā apsēžos baraviku vietā pie **brūnās** priedes un gaidu. Drīz jāparādās baravikai. Jā — izlien. Cepurīte balta. Tagad nedrīkst ne acu nolaist. Nu jānāk **brūnajam** vīriņam. Gaidu, gaidu, nenāk neviens. Gaidu, gaidu...

Apčī! Fu! Kā nobiedēja! Zaķis šķauda. Es tikai vienu mirklīti paskatījos uz to pusi, bet baravika pa to laiku jau **brūna** nokrāsota. **Brūnais** vīriņš jau bijis, mani piemānījis.

Nu, nekas. Skatīšos uz otru baraviku. Nu gan skatīšos. Skatos, skatos, skatos, skatos, skatos, skatos, skatos... Paskatos sānis — **brūnā** skudra kāju izmežģījusi. Klibo kli-ibo, žēl tādas klibiķes. Kamēr palīdzu šai atmežģīt kāju atpakaļ, baravika — jau atkal **brūna! Brūnais** vīriņš bijis, **brūnu** nokrāsojis, atkal neredzams pazudis.

Tā viņš visu dara — kamēr citi ne redz, ne dzird. Zaļos čiekurus pārkrāso par **brūnajiem** — gatavs!

Uzdevumi.

1. Kas var būt brūnā krāsā? Izdomā un nosauc 10 lietas!

2. Nosauc vārdu savienojumus ar pareizām galotnēm!

brūn __ lācim

brūn __ kafijā

brūn __ kurpes

brūn __ čiekurus

brūn __ šķīvjos

brūn __ zābakā

brūn __ akmeni

brūn __ krāsā

brūn __ vistām

3. Ievieto pareizas galotnes!

1. .... (brūns lācis - vsk. D.) garšo medus, kurš bija ieliets

..... (brūns podiņš - vsk. L.).

2. Pavasarī no ..... (brūna zeme - vsk. Ģ.) izlien zaļi asniņi.

3. Meitene no ..... (brūna soma - vsk. Ģ.) izņēma .....

(brūns papīrs - vsk. L.) iesaiņotu dāvanu.

4. Tumši ..... (brūna šokolāde - vsk. D.) ir mazliet rūgta garša.

5. .... (brūna vāvere - vsk. D.) ķepiņās bija ..... (brūns

čiekurs - dsk. N.).

6. Pavasarī upēs ūdens bieži ir ..... (brūna krāsa - vsk. L.),

tāpēc ka .....

7. Signe ..... (brūna kurpe - vsk. L.) atdara mazu akmentiņu.

Cukurpasaka.

Pievērs uzmanību skaņu "c" un "r" izrunai!

Nīkšķis stāvēja saviebies. Un lūpas raustījās. Nupat viņam bija stāstīta skāba pasaka. Nīkšķis nevarēja ciest skābas pasakas, jo krustmāmiņas viņam bija stāstījušas tikai saldās pasakas.

Viņam bija izlutinātas ausis. Visi jau zināja, ka ausis viņam ir **pārcukurojušās**. Nīkšķis savas ausis mitrā laikā glabāja **cukurtraukā**. Mīkšķim arī patika saldās pasakas. Mīkšķis bija tā izlutinājies, ka pirms katras pasakas ausī kaisīja vēl **pūdercukuru**. Mīkšķis Nīkšķim mīkšķēja saldi, Nīkšķis Mīkšķim — vēl saldāk. Runāja viņi apmēram tā:

- Vai tev ir **cukurcik** laika?
- **Cikcukur** vajag?
- **Cukurcauru** šovakar un vēl **cukurcitu ceturtdienu**.
- **Citcukurceturtdien** es nevaru, — teica Nīkšķis.
- **Cukurcitādi** es varētu, bet man būs **cukurciemīncepetvakars**. Bet es to varu varbūt **pārcukurcelt**.
- Pacukurcenties gan, cik **cukurcik** vien iespējams. Nāk **cukurciclons**, un man līst **čukurcukurcauri** jumtam. Un arī **cukurcitādi** un vispār mums vajag **sacukurkoncentrēties** celt **cukurcukurceltniecībai**, lai cukurceltu un celtcukurētu **cilvēkcukurainīgas cementcukura** un **cukurcimenta** celtnes, kā arī **cīnītcukurēties** un cukurcīnīties par **cukurcukurību**,

cuku rcu kucukurību, cukurcukurcukur...

Ko šie attēli pastāsta par cukuru!

Dzeltenā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "dz" izrunai!

Saule kā olas **dzeltenums** mirdzēja pāri pasaulei. Viņā bija dzīvība. Pa viņas stariem uz zemi nāca mazi cāļi, un visi bija gaiši **dzeltenī**. Vēlāk tie staigās citās krāsās, bet sākumā visi atnāk **dzeltenī**. Bite arī bija **dzeltena**: strops viņai **dzeltens**, un viņa aicināja cāli stropā, bet cālis netika. "Tas nekas," viņš nodomāja. "Visapkārt lido **dzeltenī** tauriņi, tādi paši kā es, palidošu ar viņiem." Cālis palēcās, bet tad atcerējās, ka viņam spārnu vēl nemaz nav, ir tikai tādi mazi **dzeltenī** ķeksīši sānos.

"Tas arī nekas," nolēma cālis. "Izaugšu par vistu, tad lidošu augstu, augstu." Viņš ielīda mātei vistai spalvās pie **dzeltenā** vēdera un aizmiga.

Bet saule mirdzēja pie debesīm kā **dzeltena** pankūka ar tādām garšīgām, kraukšķošām maliņām.

Bites skrēja kā mazas **dzeltenas** plastilīna bumbiņas no vienas **dzeltenās** cūkpienes pie otras un tad ielīda atpakaļ **dzeltenajā** stropā. Bet strops izskatījās kā milzīga **dzeltena** bibliotēka. Medus rāmīši — kā lieli plaukti līdz griestiem, un visi pilni šūniņām. Bet šūniņas izskatījās kā mazi **dzeltenī** sešstūrīni televizori, tikai ekrānu vietā spīdēja **dzeltens** medus.

Līdz tālumam ziedēja **dzeltenī** lauki un pļavas — **dzeltenie** vizbuli, pīmulas un visvairāk cūkpieņu, visi kalni **dzeltenī** mirdzoši. Un, tagad ja paskatījās saulē, tad tā izskatījās pati kā nupat te kalna galā gulējusi un cūkpienēs **dzeltena** novārtījusies. Pļava tā mirdzēja, ka es nenocietos un ievēlos kalnmalā puķu **dzeltenumā**. Un noputēju un aplipu, un apbiru putekšņiem **dzeltens**.

Pienāca **dzeltena** govs, domāja, ka es esmu **dzeltenā** cūkpiene, un mani apēda.

Pievieno attēliem nosaukumus no "Dzeltenās pasakas"!

Dzintarainā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņu "k" un "r" izrunai!

"Kā? Tev nav neviena **dzintara**?" Ieplēta acis **kurmis** tik platas kā **kniepadatas** galviņa. Tas nozīmē, ka **kurmis** bija ļoti izbrīnīts, jo acis **kurmjiem** ir ļoti maziņas, tikpat kā nemaz nav. "Kā? Un tev nav neviena **dzintara**?"

"Nav," es teicu.

"Tad nāc man līdzi," teica **kurmis**. "Tev gan tādas šķidras uzacis," viņš paskatījās manī. "Piesien zobbirstītes virs plakstiņiem, citādi smiltis birst acīs." Un, pamājis man ar ķepu, pazuda alā. Tad izlīda atkal ārā: "Nu, ko tu nenāc?" Es piesēju zobbirstītes sev virs acīm un līdu.

Pēc kādām pāris stundām **kurmis** man teica: "Tu par lēnu lien. Mēs esam nolīduši tikai desmit metrus. Bet līdz Engures ezeram vēl desmit **kilometru**. Ej tu labāk pa zemes virsu, es līdīšu pa apakšu! Lai tu mani nepazaudētu, es ik pēc laiciņa celšu rakumu uz augšu un izbāzīšu galvu no zemes. Un, lai tu nesajauktu ar citiem **kurmjiem**, skaties: man ir viens **dzintara** zobs. Es izbāzīšu galvu no zemes un pasmiešos, tad tu zināsi, ka tas esmu es." Un **kurmis** atplēta muti un nosmējās — **kriks-kriks-kriks!** — tā kā trīsreiz zīmuli pārlauž.

Kriks! Kriks! Kriks!

Un tā mēs devāmies atkal ceļā.

Gājām ilgi. Trīs nedēļas. Es pa ceļam daudz sēdēju, **kurmim** pa zemes apakšu jau tik ātri neiet kā man pa virsu. Pa ceļam gadījās strautiņi un grāvji, es pārlēcu pāri, bet viņš lien pa apakšu cauri.

Tā kā man bija daudz laika, es pa ceļam daudz sēdēju un lasīju. Izlasīju visu par **kurmjiem** un par **dzintariem**, un arī par Engures ezeru. Izrādās, pie Engures ezera tāpēc tik daudz **dzintara**, ka tur kādreiz viscaur bijusi jūra un **dzintars** skalojies jūras dibenā. Tad jūra atkāpusies un palicis ezers.

Jautājumi.

Kas darbojas paskā? Kādu vārdu mēs varam lietot "es" vietā?

1. Kāpēc kurmis ieplēta acis?

(ieplēta acis - brīnījās)

2. Kā tu domā, kāpēc kurmim ir mazas acis?

3. Kāpēc virs plakstiņiem vajadzēja piesiet zobbirstītes?

Nosauc cilvēka sejas daļas!

4. Kāpēc kurmis gribēja doties uz Engures ezeru?

5. Kāpēc kurmis līda pa zemi, bet cilvēks gāja pa zemes virsu?

6. Cik tālu bija Engures ezers?

7. Kāpēc kurmis teica, ka pasmiesies? Kā viņš smējās?

8. Kāpēc cilvēks pa ceļam sēdēja?

9. Ko cilvēks pa ceļam darīja?

10. Par ko cilvēks izlasīja?

11. Ko cilvēks uzzināja par Engures ezeru?

Lāču pasaka.

Pievērs uzmanību skaņu "l", "c" izrunai!

Lāču mātei katru pavasari dzima **lācēni** un šopavasār piedzima trīs: Ogu **Lācis**, Mušu **Lācis** un Medus **Lācis**. Ogu **Lācis** bija mātei vismīļākais, viņš bija vismierīgākais, vispaklausīgākais bērns pasaulē. Viņš nekur nelēca, neskrēja, nejandalējās, viņš tikai sēdēja un ēda ogas. Melleņu laikā viņam dibens bija melni raibs ogās nosēdēts — jo viņš reizēm bija tūlīgs **lācis**, tik tūlīgs un ēdelīgs, ka pieēdies sēdēja mellenēs un mānīja, lai ogas pašas nāk klāt:

"Lai dzīvo ogas, u-rrā!

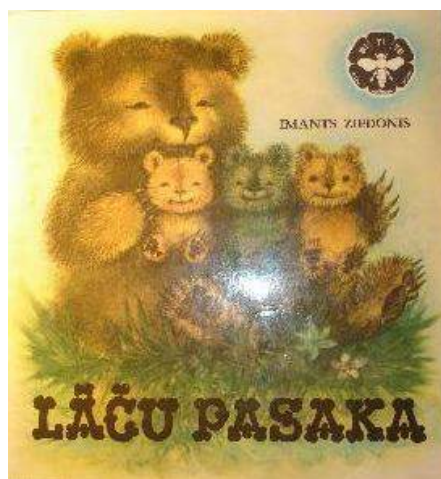
Kas nāk manā vē-de-rā! "

"Mušu **Lācis**," teica **Lāciene**, "ir mans dullais bērns." Un tiešām — nebija vēl redzēts neviens **lācis**, kas tā dzītos pēc mušām. Viņš tām skrēja pakaļ cauru dienu. Viņš rēja uz mušām, lēca gaisā, krita atpakaļ, vienreiz izmežģīja, atpakaļ krizdams, astes strupuli, nekas nelīdzēja, skrēja atkal. Deva viņam ēst visu — ogas, medu, saldējumu, vafeles — nekas nelīdzēja, viņam garšoja tikai mušas. Viņš tikai paskatījās loga rūtī un pēc pēdām tūdaļ sazīmēja, kādas mušas te gājušas: **cukurmušas, gaļasmušas vai lampiņmušas**. **Lampiņmušas** gan parasti tupēja uz lampiņām vai lampiņu abažūriem. Bet vakaros pa logu uz lampiņām skrēja arī sēņu mušas, govju mušas un naktsmušas. Un Mušu **Lācis** visas tās prata atšķirt, pazina viņu pēdas un dziedāšanu.

Medus **Lācis** bija salds un kārs. Viņš bija tik kārs, ka **cukura** viņam nekad nepietika. Kafijas krūzītē brokastīs viņš **cukuru** bēra tikmēr, kamēr visa kafija izlija un krūzīte bija pilna ar **cukuru**. Tad viņš priecājās un teica, ka tā tik esot kafija! Tik gardu kafiju viņš katru stundiņu varot dzert! Bet, kad neļāva viņam tā **cukuroties**, tad viņš izdomāja citas viltības. Vakaros, kad visi beidza tēju dzert, viņš izmanījās, nevienam nemanot, ielīst **cukurtraukā**. Vāciņš pār galvu — un paliek tur visu nakti. Visi izmeklējas — Medus Lāča nav. Bet Medus **Lācis** ēd visu nakti. No rīta visi dzer kafiju.

Medus **Lācis** sēž **cukurtraukā** un pats ārā netiek. Tā pieēdies, tā pieresnojies, ka ārā netiek. Nācās sasist **cukurtrauku**, un Lāču māte pēc tam aizliedza Medus **Lācim** cukurtraukā līst.

Raksturo visus trīs Lācienes bērnus!

Ķeburkājis ar "ķ".

Pievērs uzmanību skaņas "ķ" izrunai!

Kad **Ķeburkājis** piedzima, viņa pirmie kliegzieni šai pasaulē bija tik **ķeburaini**, ka tālu neaizlidoja kā citi kliegzieni, bet sapinās aizkaros un tepat uz galda nokrita.

Neviens nesaprata, kā **Ķeburkāji** iemaukt krekliņā — ar kuru galu pa priekšu. Kad **Ķeburkājis** paaugās, vēl grūtāk viņu bija iedabūt biksēs. Un vēl grūtāk viņu bija dabūt vakaros no biksēm laukā — viņš bija tik atskabargains kā **āķis**, kā ecēšas, kā eglīte, kuru aiz galotnes velk kaut kur iekšā vai ārā.

Kad viņš smējās, tad izklausījās, it kā burkānus rīvētu. **Ķeburkājis** nekā nevarēja uzzīmēt taisnas lietas. Mājas viņam bija krunkainas kā žāvētas plūmes, elektriskie vilcieni nez kāpēc iznāca tādi kā arkli vai enkuri, tādus nevarēja pa sliedēm laist — ka neizar sliedes.

Viņš nemācēja uzzīmēt taisnus ceļus: viņam tie sējās pušķos vai uzmetās kā šūpoles kokos, vai vienkārši tā samudžinājās, ka varēja apmaldīties. Taisnu koku vispār nebija — bija tādi kā saspraužamادات, un krūmi — kā tītari izplestām astēm.

Tā **Ķeburkājis** auga — vienās spurās un **āķos**. Bet kādu dienu ievēroja, ka skudras — arī tādas **āķīgas** un **ķekšainām kājiņām** — stiepj un **kārto** apaļas oliņas. Un putni ar asu knābi baro apaļus putneļus. Un dadzim arī tīri mīlīgs apaļš zieds. Un Mēness ir asiem ragiem, bet debesīs iet apaļu ceļu tāpat kā Saule.

Uzdevumi.

I. Kādi bija Ķeburkāja zīmējumi? Uzzīmē arī tu tādus!

Ķeburkājis nekā nevarēja uzzīmēt taisnas lietas:

- 1) **mājas** viņam bija krunkainas kā žāvētas plūmes,
- 2) **elektriskie vilcieni** nez kāpēc iznāca tādi kā arkli vai enkuri, tādus nevarēja pa sliedēm laist — ka neizar sliedes.
- 3) **ceļi** tie sējās pušķos vai uzmetās kā šūpoles kokos, vai vienkārši tā samudžinājās, ka varēja apmaldīties.
- 4) taisnu **koku** vispār nebija — bija tādi kā saspraužamادات,
- 5) **krūmi** — kā tītari izplestām astēm.

II. Izdomā un uzzīmē pats savus ķeburainos zīmējumus! Pastāsti par tiem!

III. Vai dabā ir ķeburainas lietas? Pamēģini tās saskatīt!

Melnā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "m" izrunai!

Šī ir **melna** pasaka. Šī ir tik **melna** pasaka, ka nekā nevar redzēt. Tajā kaut kas ir, bet nevar redzēt. Aizveriet acis, vēl aizsieniet ar **melnu** lakatu — un tagad jūs saprotat, cik tajā tumšs? Nekā nevar redzēt. Var tikai ar rokām taustīties. Tumšs kā ellē, vai ne? Tas ir pats velns. Viņš ir tik **melns** kā zābakbirste. Ar viņu var zābakus tīrīt.

Taustāties pa tumsu tālāk. Tāda kā kaste. Tas ir televizors. Velns skatās televizoru. **Melnu** televizoru, bet nekā nevar redzēt; varbūt viņš arī kaut ko redz, varbūt neredz — bet skatās. Velnu bērni lasa **melnas** grāmatas **melniem** burtiem — pilnīgi **melnas** grāmatas. Un skaudīgi ir **velna** bērni! Sirds viņiem **melna**, un sirdī **melna** skaudība. Ja viens, piemēram, lasa kādu nelabu grāmatu (nelabās grāmatas viņiem skaitās tās labākās), tad otrs izzog no grāmatas visus burtus un apēd, lai citiem nebūtu ko lasīt. Ja kādam velnu bērnam uzdevumu burtnīcā divnieks vai vieninieks (tās viņiem tās labākās atzīmes, desmitnieks — vissliktākā), tad citi viņam šos vieniniekus un divniekus no burtnīcas vienkārši izēd, izkož, izgrauž.

Pie velniem viss notiek otrādi. Pienu viņi dzer **melnu**, cukuru grauž **melnu**. Ūdens pie viņiem ir **melns**. **Melna** mute jāmazgā ar **melnu** ūdeni. Lai neviena balta plankumiņa nebūtu. Vienreiz velna puika nebija izmazgājis ausis. Velna puika bijis izgājis pasaulē un noķēpājies netīrs balts, pārnācis ellē, notīrījies, bet ausis aizmirsis izmazgāt.

Aiziet uz skolu, ierauga velna skolotājs. Ak šitā! Netīras baltas ausis? Tūlīņ ņem un ielej tušu ausī. Bet taustīsimies tālāk. Kas te tup? Tas ir mazais velniņš, viņš sēž uz **melna** naktspodīņa, uzmanieties, ka nepagrūzat, sāks vēl **melnā** balsī brēkt.

Uzdevumi.

I. Skolēnam aizsien acis. Tad viņam no "burvju maisiņa" jāizvelk dažādi priekšmeti un tie jānosauc. Uzmanība tiek pievērsta skaņu izrunai.

II. Nosauc 10 lietas, kuras ir melnā krāsā!

III. Paskaidro vārdu savienojumu nozīmi! Vai tiem ir tieša vai pārnesta nozīme? Iesaisti tos teikumos!

melna diena, melns džemperis, melns gulbis, melna dvēsele, melnas domas,

melns telefons, melna skaudība

IV. Uzzīmē savu "Melno pasaku"! Pastāsti to!

V. Izlasi aprakstu par melno krāsu! Ko tu domā par šo krāsu? Kāda krāsa tev patīk visvairāk?

Melna krāsa - tā ir nedrošības krāsa, kas parāda drūmu dzīves uztveri.

Tie cilvēki, kuriem patīk melna krāsa, bieži vien uztver dzīvi drūmos toņos, nav pārliecināti par sevi, ir nelaimīgi.

Bērni, kas ļoti spēcīgi pārdzīvo rūpju un mīlestības trūkumu, bieži vien savos zīmējumos izmanto melno krāsu.

Normālā situācijā melnā krāsa parasti netiek izmantota.

Pelēkā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "p" izrunai!

Es esmu **Pelēkais**. Es esmu **pelēks** kā pelēns. Es esmu **pelēks** kā putns, kā puteklis, kā pelni. Es esmu Puteklis. Tikai tāpēc, ka es esmu, tikai tāpēc citas krāsas var izcelties.

Kur es esmu?

Kur jūs mani varat ieraudzīt? Visur.

Bet sāksim ar pavasari.

Pelēkā pavasarī viss ir **pelēks**, sniegs ir nokusis, zeme **pelēka** un pumpuri pelēki.

Bet pārplīst **pelēkais** pumpurs (tas ir mans **pelēkais** pumpurs), un uzzied — pūpols! Vai pūpols būtu tik skaists un balts, ja es, **Pelēkais**, pavasarī nebūtu tik **pelēks**? **Pelēkā** pavasarī **pelēkā** zemē izlien zaļa tulpe, **pelēkā** zemē izlien sarkani rabarberi kā velna ragi.

Vai sāksim ar rītu. **Pelēkā** rīta krēslā peld balti miglas palagi pļavā. Vai migla liktos tik balta, ja nebūtu rīts tik pelēks? **Pelēkā** padebesī lec rīta sarkanā saule, un visi ierauga, cik tā skaista. **Pelēkā** padebesī peld zelta mēness, un visi nu ierauga — oh, cik tas skaists! Bet skaists tikai tāpēc, ka padebesis bija **pelēks**. Es esmu pirms visām krāsām. Es esmu pirms visām krāsām, kuras cilvēki gaida. **Pelēkā** rītā viņi gaida sauli, **pelēkā** naktī — mēnesi. **Pelēkā** pavasarī viņi gaida ziedus, **pelēkā** rudenī — baltu sniegu. Es esmu **Pelēkais**, un manis dēļ cilvēki meklē citas krāsas.

Es esmu gandrīz vissvarīgākā krāsa.

Pastāsti par pavasari! Izmanto arī pasakas tekstu par pelēko krāsu!

Raibā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "r" izrunai!

Ir visādi **Raibie**. Ir lielie **Raibie** un mazie **Raibie**. Viņi ir tie, kas visu **raibina** un **izraibina**, bet viņus pašus ir grūti atrast. Viņi parasti guļ jūrmalā akmeņos. Mazie kā **raibi** oļi guļ oļos, lielie — starp lielajiem akmeņiem. Meklējiet akmeņos, tur jūs viņus atradīsiet! Bet atšķirt no īstajiem akmeņiem viņu var, pieliekot roku. Ja roka kļūst **raiba**, tad tas ir **Raibais**, ja ne — tad tas ir parasts akmens.

Raibie ripo pa pasauli **raibi** kā ričurača metamie kauliņi, tikai katra puse viņiem ir savā krāsu **raibumā**.

Tad **Raibais** mirdz sārts un balts, sārts un lillā. Vai pie mušmires? Tad sarkans un balts. Vai pie govs? Tad balts un melns vai balts un brūns. Diezgan reti, bet **Raibais** ieripo arī pie sivēniem. Tad viens otrs sivēns kļūst melnbalti **raibs**. **Raibi**-sunīši, **raibi** kaķīši, **raibās** bismārītes un **raibie** čūskulēni — visi ir **Raibā** noripināti **raibi**. **Raibais** neripo tikai pa zemes virsu, **Raibais** prot arī peldēt. Viņš **izraibina** zivju muguras skaistām punktiņam un lāsumiņiem. Vai jūs esat redzējuši foreli vai lasi? Kādi tie ir skaistiem **raibumiem** izkrāsoti!

Viņš **izraibina** ķīvīšu olas un citu putniņu olas. Visi **raibi** izkrāsotie tauriņi ir viņa nokrāsoti. Un putni arī. Tikko putnēnam ligzdā sāk dīgt spalviņas, **Raibais** ir klāt un sāk raibināt.

Saka: **raibs** kā dzeņa vēders. To ir **Raibais raibinājis**. Cilvēki prasa viens otram: — Kā tev iet?

— Man iet **raibi**.

Skaidrs, ka viņam **Raibais** piesities. Kā tas ir, kad "iet **raibi**"? Tas nozīmē, ka **Raibais** visu sajauc.

Uzdevumi.

I. Paskaidro vārdu savienojumu nozīmes!

raiba diena -

raiba dzīve -

raibi notikumi -

II. Paskaties dabā! Kurt tu redzi LIELO RAIBO un MAZO RAIBO! Izmanto arī pasakas tekstus!

1. Kurt tu redzi RAIBO jūrmalā?
2. Kuri dzīvnieki var būt raibi?
3. Kuras zivis ir raibas?
4. Kuru putnu olas ir raibas?
5. Kādas krāsas veido raibos tauriņus?
6. Kad cilvēku dzīve ir "raiba kā dzeņa vēders"?

III. Izkrāso šo olu (zivi, tauriņu) raibu! Pastāsti, kādas ir tavas RAIBĀS krāsas!

Sarkanā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "s" izrunai!

Liesmiņa. Guntiņa. Ugunsmeitiņa.

Kāda **sarkana**, skaista deg sveces galā! Cik paklausīga, cik mīļa! Labulīte, liesmiņa, ugunsmeitiņa, kāda skaista, **sarkana**...

Sarkana micīte, **sarkanas** kurpes kājās, ar **sarkanu** kabatas lakatiņu vēdinās. Laizās, **sarkanu** mēlīti rāda. **Sarkani** vaidziņi, karstumā **piesarkuši**.

Tikai acīs — vai jūs redzējāt? Tikai acīs — manījāt? Kaut kas nelabs iegailējās. **Sarkani** iekvēlojās, mežonīgi iegailējās. Laukā tikt, laukā! Pa mežu aizbēgt, pa sausu sūnu. Pa sausu zāli, pa brikšņiem, pa zaru galiem.

Sarkana liesmiņa tup sveces galā, deglīti sūkā, deglīša diegu. Nepacietīgi svaidās. Trakot gribas. Tra - koti gribas!

Sarkana uguntiņa, paimeitiņa. Sēž lākturī, stikla būrītī, nekur netiek.

Uzdevumi.

I. Pastāsti par LABO un SLIKTO, ko cilvēkam dod uguns!

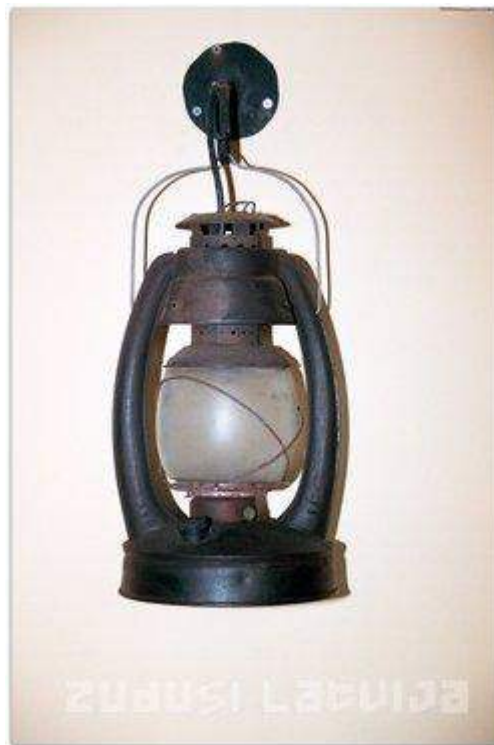
II. Pastāsti, ko darīt, ja izcēlies ugunsgrēks!

Skolā -

Mājās (pēkšņi sāk degt kaut kas no elektrības vadiem) -

Tu ej pa ielu un redzi, ka no kādas mājas augšējā stāva loga nāk dūmi, tuvumā nav citu cilvēku -

Tu redzi, ka kāds cilvēks pavasarī grib dedzināt veco zāli (kūlu) -

Zilā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "z" izrunai!

Zils zirgs zirņos. Jā, **zils zirgs zirņos**. Vēl vakar es viņu redzēju. Viņš ēda **zirņu zilos ziedus**. Es **zinu**, kāpēc viņš ir **zils**. Tā nolēma citi **zirgi**. Sanāca kopā visas pasaules **zirgi**. Melnie, baltie, bērie, sirmie, ābolainie **zirgi** teica: "Var gadīties, ka mašīnas visu uzvar un mums būs jāiet bojā. Jau tagad mums tik maz kumeliņu. Un vecos **zirus** atdod lapsu fermās lapsām. Darīsim tā, lai viens **zirs** ir mūžīgs!" Viņi nolēma, ka mūžīgais **zirs** būs ilgu un cerību krāsā — vizbulu, hiacinšu un neaizmirstuļu **zils**. Visur tur, kur cilvēks uz pasaules ilgojas, tur viņam jābūt klāt, tāpēc **zilajam zirgam** deva **zilus** spārnus un nosauca par

ZILO CERĪBU ZIRGU.

Vēl Visu **Zirgu** Pilnsapulce nolēma, ka **Zilajam Cerību Zirgam** jābūt vienam, jo visstiprāk ilgojas tas, kas ir viens, tāpēc nebūs viņam otra **zirga**, ne drauga, ne draudzenes. Un nebūs **zilu** kumeliņu — viņš būs viens un mūžīgs. Tad noskuma **zilais** zirgs, bet visi **zirgi** teica, ka arī skumjas ir **zilas** un labi viņam pietāv, un savu lēmumu nemainīja. "Tu esi sapņū **zirs**," viņam teica. "Tu vari ēst visu un dzert visu to pašu, ko mēs, visi **zirgi**," viņam teica, "bet, tikko tu ēdīsi tikai to vien, ko visi ēd, tu pazaudēsi savu **zilo** krāsu un iesi bojā. Tu esi sapņū **zirs**, un tev jāēd neaizmirstules. Visas **zilās** puķes ir tava barība. Kad debesis ir **zilas** un tīras, ej un debesīs izvārties! Kad jūra ir **zila**, ej un jūrā izpeldies! Un, kad tu gribi dzert, tev ir jāuzmeklē **zilie** cerību avoti. Aiz **zilā** kalna **zilajā** vērī trīs **zili** alkšņi eglēs aug — tur ir **zils** avots. Tur, kur trīs **zili zibeņi ziliem zobeniem zaķi dzen**. Tur, kur trīs **zili** mākoņi **zilā** mucā aizmiguši. Tur, kur... nu, tu jau pats atradīsi. Un, ja nav avotu, tu drīksti dzert tikai no **ziliem** spaiņiem, **zilām** bļodiņām, **zilām** krūzītēm, **zilām** glāzītēm. Atceries, ka tu nekad nedrīksti dzīvot tepat, bet tev jādzīvo zilos tālumos. Tur, kur jūra ir tāla un **zila**, tur, kur debesis ir tālas un **zilas**, tur, kur tāli un **zili** ir meži. Tur tev jādzīvo. Tuvumā tu nedrīksti nākt. Tuvu tu vari atnākt tikai krēslas stundā **zilajā** rīta un vakara dūmakā."

Aizpildi domu karti "Mani sapņi" ("Mans Zilais Cerību Zirgs")!

Zaļā pasaka.

Pievērs uzmanību skaņas "s" izrunai!

Kādu nakti **pilsētā** ienāca **mežs**.

No **sākuma** cilvēki **nesaprata**, ko tas nozīmē — pa **Pērnavas**, pa **Lubānas** ielu, pa **visām** ielām uz **Rīgas** centru **skrēja aizsusi** benzīna **smaka** un **sauca** pēc glābiņa.

Viņu gribot **nosmacēt**, viņai **elpas neesot**, no **visām pilsētas pusēm** šurpu nākot zaļa migla, tā **smaržojot** pēc skujām un ziediem, pēc **īsta** meža, un **visām smakām kļūstot** nelabi no tādas **miglas**, ņemot elpu ciet...

"Glābiet!" kiedza smaka un **aizdrāzās smirdēdama**.

Bija **pusnakts**, **trolejbusi skrēja** gulēt uz depo un **stāstīja**, ka **pilsētas autoosta** Daugavmalā jau **esot** ieņemta un **visi autobusi apstādināti**: mašīnu izpūtēju **caurulēs salīdušas zaļas sūnas**, un **autobusi noslāpuši**. **Trolejbusus mežs neaiztiekot**, bet **apstādinot** tikai tās **mašīnas**, kas **piedūmojot gaisu** un **kaitīgas cilvēka elpai**. Pašlaik ņemot ciet **taksometrus** un **citas benzīnmašīnas**.

Pratināti pašizgāzēji auto — vai gāzuši dražu mežā, bundžas, **atkritumus, lupatas?** Pratinātāji **esot asie** kadiķīši. Visu atceroties — **tos cilvēkus, kas plēsuši ogas ar visām mētrām, tos cilvēkus, kas griež sirdis un vārdus kokos, plēš tāsis, mauc mizu kokiem, dauza pudeles. Visu atceroties**.

Bet, **galvenais**, to mašīnu numurus, kas mežā **plēsušas saknes** un **smirdinājušās**.

Drīz vien **pilsētas centrā saradās** arvien vairāk un vairāk **smaku, viņas** bēga no **visām pilsētas malām** šurp uz centru, jo — kurp gan citur lai **viņas** būtu bēgušas? No **visām pusēm pilsētā** nāca mežs.

Uzdevumi.

I. Atbilde uz jautājumiem!

1. Kāpēc uztraucās benzīna smaka?
2. Ko stāstīja trolejbusi -
  - Kas notika autoostā?
  - Kāpēc mašīnas noslāpa?
  - Kāpēc mežs neaiztika trolejbusus?
3. Kas darbina mašīnas?
4. Kuras mašīnas dabai ir kaitīgas?
5. Ko atcerējās kadiķīši?
6. Uz kuriem bēga smakas?
7. Kāpēc smakas bēga uz pilsētas centru?
8. Kā tu domā, kāpēc mežs ienāca pilsētā?
9. Vai tu šķiro atkritumus?

II. Ko tu zini par atkritumu šķīrošanu?

STIKLA PĀRSTRĀDE

PLASTMASAS PĀRSTRĀDE

PAPĪRA PĀRSTRĀDE

